

OMSLAG

Michelangelo Pistoletto.
(foto Johan Jacobs)

INHOUD

10

PORTRET

Michelangelo Pistoletto in Galerie Xavier Hufkens.

17

DESIGN

Nostalgie overheerst de meubelbeurs van Milaan.

20

PUZZEL

23

AAN TAFEL

Asperges, een bekeringsgeschiedenis.

VOLGENDE WEEK: reizen naar kunst (zie pagina 24 van de extra bijlage).

HOOFDREDACTEUR DE STANDAARD:
Dirk Achten.

CHEF DS MAGAZINE:
Rolf Falter.

EINDREDACTIE:
Koen Cauwelier, Ignace Van Nevel.

REDACTIE:
Laurens De Keyzer, Inge Ghijs, Gilbert Roox.

FOTOREDACTEUR:
Michiel Hendryckx.

VORMGEVING:
Johan Dockx.

SECRETARIAAT:
Rita Segers.

FOTOGRAVURE:
kleurencentrum VUM.

Faxnummer: 02-463.00.15

Gratis bij De Standaard. Mag niet los worden verkocht.

4

REPORTAGE

De Gentse universiteitsbibliotheek viert het tweehonderdjarige bestaan van haar collectie. Niet met een academische zitting, maar met foto's van Carl De Keyzer. Een bezoek aan de Boekentoren.

HET EERSTE WOORD

Reacties zijn welkom op voorwaarde dat ze maximaal 25 regels van 60 aanslagen beslaan. Adres: De Standaard Magazine, Gossetlaan 28, 1702 Groot-Bijgaarden, faxnummer: 02-463.00.15, e-mail: dsmag@vum.be.

Brieven worden gepubliceerd met de naam en de gemeente van de schrijver. Uitzonderingen zijn mogelijk indien met hem of haar contact kan worden opgenomen.

De redactie behoudt zich het recht voor reacties te weigeren, te redigeren of te bekorten.

Meubelen

Meubelen hebben altijd op mijn welgemeende sympathie kunnen rekenen, aangezien ik ze als vertegenwoordiger een tijdlang heb verkocht. Die sympathie moet wederzijds geweest zijn, want ik raakte ze niet makkelijk kwijt.

Tot op heden zocht ik wat me weghield van commercieel succes. Sinds vorige week (*DS Magazine* 30/4, artikel over *Obumex*) hoef ik niet langer te zoeken. Nu weet ik wat mijn hoofdzakelijk mannelijke cliënteel hoopte te krijgen en niet kreeg: een lingershow. *What's on a man's mind.*

Ingrid Merchie
Sint-Laureins

Correctie

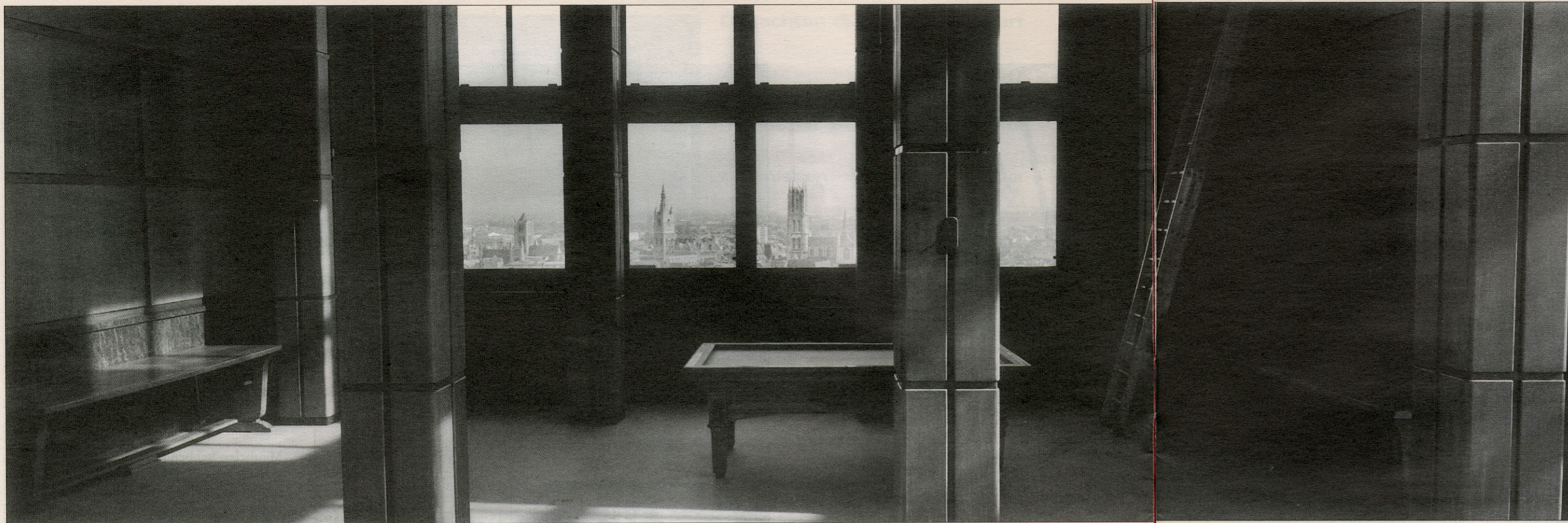
In *DS Magazine* van 3 april stond bij deze foto: „Leopold en Liliane in Parijs”, zoals het document zelf vermeldde. Dat was fout. Onlangs achterhaalden we dat de foto is gemaakt in de Noord-Franse stad Laon. In het *Hôtel de la Bannière de France* had het paar het middagmaal gebruikt, onderweg van of naar Parijs. Op de foto worden Leopold en Liliane nagekeken door het personeel. Het hotel staat er nog altijd, maar is inmiddels grondig verbouwd.

© Van Paris

© Carl De Keyzer

MAGNUM-FOTOGRAAF CARL DE KEYZER STELDE DRIE WEKEN SCHERP OP DE BOEKENTOREN, HET LICHTENDE BAKEN VAN DE GENTSE UNIVERSITEITS-BIBLIOTHEEK. HET WERD ONVERMIJDELIJK EEN HOMMAGE AAN HET GENIE VAN ARCHITECT HENRY VAN DE VELDE. MAAR TUSSEN DE TWEHONDERD JAAR OUDE EN ZOWAT WAARDEVOLSTE BOEKENCOLLECTIE VAN VLAANDEREN, BETRAPTE HIJ OOK HET DISCRETE LEVEN VAN POETSVROUWEN, PORTIERS, CONSERVATORS EN RESTAURATEURS. AANLEIDING VOOR EEN BEZOEK AAN DE ART DECO-BOEKENTEMPEL.

PASCAL VERBEKEN, foto's CARL DE KEYZER

EEN VUURTOREN IN DE BINNENSTAD

De Gentse universiteitsbibliotheek: verpulverend erfgoed en digitale spijstechnologie

GEWIJDE TORENS, HELDENSE torens, rode torens en bankierstorens: nergens in Vlaanderen is de historische hoogbouw ideologisch correcter verdeeld dan in de Gentse binnenstad. Alleen de Boekentoren onttrekt zich als een

kathedraal van kennis aan de aardse gevoeligheden.

In alles laat hij zich voorstaan op zijn cultuur-historisch prestige. Terwijl de andere torens zich 's nachts bevalig laten verlichten, is de Boekentoren de enige die zelf licht geeft. Tegen de donkere hemel lijkt hij nog het meest op een verwaalde vuurtoren van modernistische makelij. Een baken, zoveel is duidelijk. En zo had architect Henry Van de Velde hem in 1936 ook bedoeld.

De onderbuik van de toren is nog het beste te omschrijven als een boekenruïne. De vier verdiepingen onder het straatniveau zijn een labyrint van volgestouwde rekken, stoffige gangetjes en donkere hoeken waaruit elk moment een vermiste middeleeuwse kopiist kan opdoemen.

De meeste boeken vertoeven hier al tientallen jaren in de schemering van het schaarse kunstlicht. Geen student die er ooit naar heeft gevraagd, zelfs geen mens die nog weet dat ze ooit geschreven zijn. Is dat treurig? Welnee. Het is net een geruststellende gedachte dat die boeken hier in al hun aandoenlijke overbodigheid mogen blijven staan tot ze verpulveren. Het is een teken van beschaving en gepaste nederigheid. Althans zo lang ontzuring op grote schaal onmogelijk is en mensenhanden de grootste vijand van het boek blijven.

Ook Sylvia Van Peteghem, hoofd catalografie en acquisitie, gruwet bij de gedachte dat deze kelders bij een rationalisatie het voorgeborchte van de papierversnipperaars

worden: „Het is evident dat boeken tot het cultuurpatrimonium behoren, maar hun bescherming wordt almaar moeilijker. Deze bibliotheek heeft een virtuele toekomst, waardoor we onze energie nu moeten verdelen tussen conservatie van het erfgoed en het opzetten van digitale systemen.”

In de kelders zijn de boeken nog met handgeschreven aanduidingen gecatalogiseerd. Een tijdschrift krijgt een P van periodiek, een krant een J van journaal, boeken over Gent een G, aparte monografieën een A. Degelijke, ouderwetse eenvoud, maar bij nader toezien staat een botanisch referentiewerk rug aan rug met een museumgids, een zeventiende-eeuws Tante Kaat-boekje naast een vergeten verzenbundel uit de jaren twintig. Meteen begrijpen we ook waarom bezoekers alleen worden toegelaten in de leeszalen en fichebakken op de gelijkvloerse verdieping. De leek die hier iets moet opsporen, kan maar beter bij voorbaat alle hoop laten varen.

„Alleen de catalograaf vindt hier zijn weg aan de hand van nummers, de hoogte van de rekken en de maat van de boeken. Het lijkt ingewikkeld, maar zo'n magazijnplaatsing werkt voortreffelijk en blijft heel courant in wetenschappelijke bibliotheken. Voor de studenten is het verwarrend. Ze willen per se de toren in om zelf de boeken te halen en snappen niet dat de ontsluiting alleen via de catalogus gebeurt.

HET OORSPRONKELIJKE PLAN was dat Benoît, Kamagurka en ikzelf in opdracht aan een kunstboek rond de Boekentoren zouden werken”, vertelt Carl De Keyzer. „Ik had nooit verwacht dat ik uiteindelijk alleen het hele boek zou moeten dragen. Anders had ik meer dan drie weken uitgetrokken. Maar goed, de kwaliteit valt mee. Ik kan er vrede mee nemen.”

Na *God, Inc.* (1992) en *East of Eden* (1995) lijkt het Boekentorenproject een bescheiden onderneming. „Het is gewoon een culturele opdracht zoals ik er een drietal per jaar aanvaard. In dit geval heeft het onderwerp me verleid. De Boekentoren vind ik interessanter dan Sint-Baafs of het Gravensteen, omdat ik nu eenmaal hou van art deco en Henry Van de Veldes werk. Het boek is ook aan hem opgedragen.

In het begin dacht ik een reportage te maken in de lijn van Umberto Eco's *De naam van de roos*. In de gangen en kamertjes van de toren hangt een monnikensfeer die ik met dat boek associeer. Een wandeling in het gebouw maakt ook je gevoel voor mysterie wakker. Je weet nooit wie er om de hoek komt stappen. Als je daar drie weken rondloopt, verliest de toren wel iets van zijn magie, maar de belvédère, de leeszalen en de kelders blijven toch de verbeelding prikkelen.

Wat me het meest getroffen heeft, is de dualiteit tussen de geordende, trage wereld rond de houten systeemkasten en het snelle leven in de buurt van computers. De chaos en de wanorde in die informatica-kamertjes kon je zelfs aflezen van de schreeuwerige kleren die de mensen droegen. Er zit onmiskenbaar een generatieconflict in dat gebouw.”

De naam van de roos en andere bibliofiele mysteries

Het technische plaatje van het boek ziet eruit als „typisch De Keyzer”.

„Ik werk binnen meestal met een zware flits, zodat het beeld van voren tot achteren scherp staat. Soms laat ik het aanwezige licht een halve seconde doorlopen zodat je twee beelden in één opname krijgt. Het effect is dat de mensen lijken te bewegen. Het belangrijkste voordeel van deze techniek is dat ik in alle omstandigheden kan fotograferen.

De helft van de foto's is in scène gezet. Niet dat ik de mensen een toneelstukje laat opvoeren, maar het decor waarin ze lopen heb ik wel vooraf met verschillende lichtbronnen bewerkt. Het is dus geen snapshot-fotografie, de mensen zijn zich zeer bewust van mijn aanwezigheid. Voor *God Inc.* heb ik vaak zo gewerkt.

De keuze voor zwart-wit leek me evident. Het originele oranje van Henry Van de Veldes interieurs is overschilderd met wit. Toen ik dat hoorde, viel de enige aanleiding weg om kleur te gebruiken. Het zwart-wit refereert bovendien aan het modernisme van de jaren twintig en dertig. In het fotoboek heeft vormgever Filip Tack dat mooi vertaald in passende cadrages. Als je geen rekening houdt met dit soort details, kun je zelfs de beste foto's verknoeien.”

De foto's van Carl De Keyzer hangen tot 12 juni te kijk in de Gentse Boekentoren, Rozier 9, op werkdagen van 9 tot 12 en van 14 tot 17 uur (info op 09-264.38.51). Het boek heet Henry Van de Velde, Universiteitsbibliotheek Gent, telt 96 pagina's en kost 1.350 frank (1.100 frank in de bibliotheek zelf).

zouden graag een *reconversie* doen van het oudere werk, maar daartoe ontbreken geld en personeel.

Voorts is het probleem dat de universiteit niet weet hoeveel boeken ze precies bezit. Wellicht zijn het er twee tot drie miljoen. De vraag is of al die titels ook nog beschikbaar zijn. Buiten de Boekentoren heeft de universiteit nog driehonderd seminariebibliotheken, en daar wil wel eens een boek zoek raken. Toen professor Ghijsbrecht met pensioen ging, heeft hij een pakket boeken verdeeld onder collega's en het restaurant op de gang gezet om geïnteresseerden een plezier te doen. Je begrijpt dat het zo heel moeilijk wordt om zelfs maar het overzicht te behouden.”

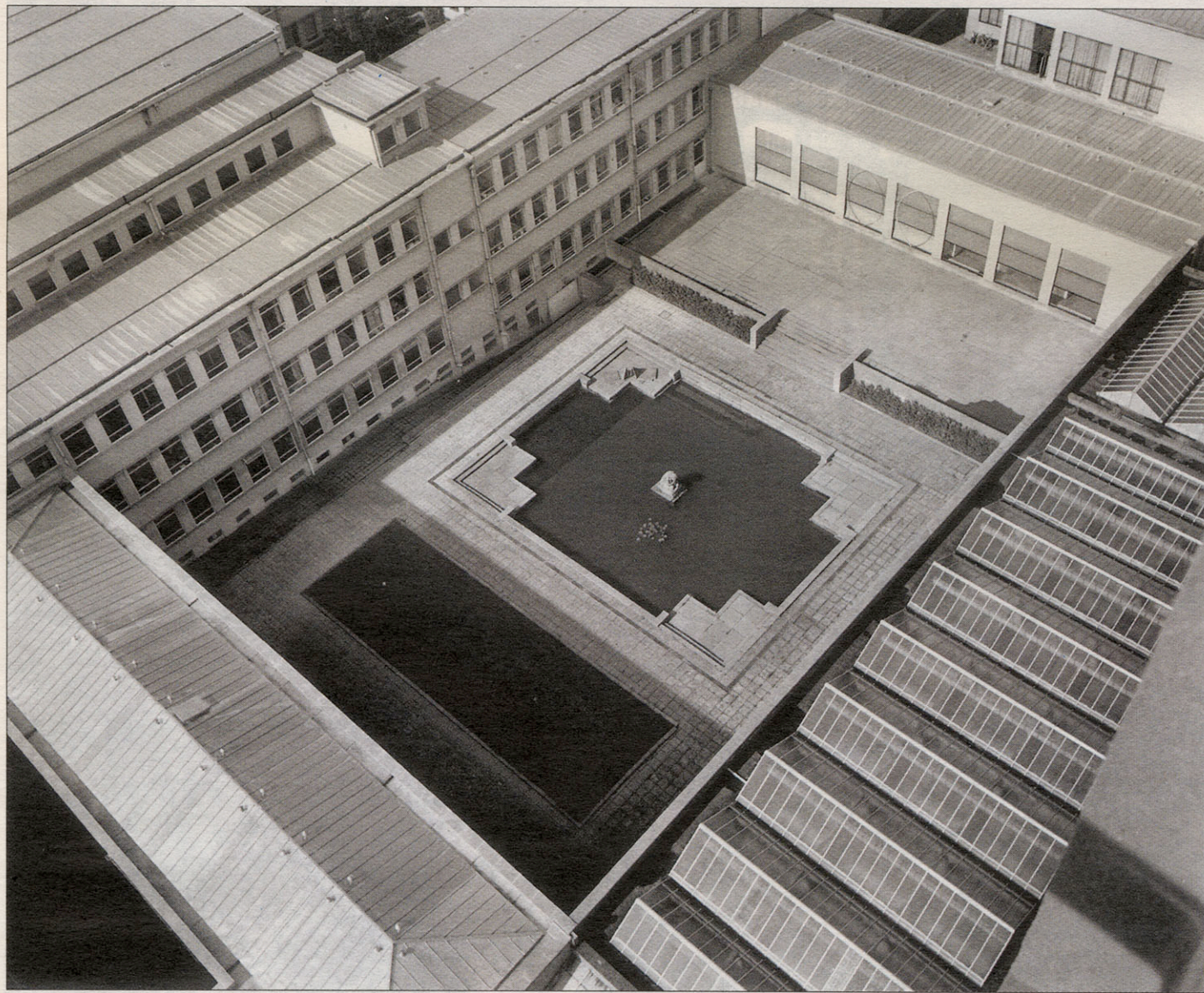
DE BOEKENTOREN VAN architect Henry Van de Velde geldt als een meesterproef van de art deco. Het ingehouden ritme van horizontale en verticale lijnen contrasteert met de afgeronde hoeken. De drie lichtstrips in de gevel stroomlijnen het gebouw voor de toekomst. Ook als experiment met vernieuwende, brandvrije materialen had de toren zijn merites: de ruwbouw is van gewapend beton, deuren en raamluiken zijn van staal. Van de Velde liet weinig aan het toeval over en tekende zelfs de deuren, stoelen, maar vergat in zijn esthetische bevoegdheid dat hij een boekenkathedraal aan het bouwen was.

Eigenlijk illustreert de toren vooral hoe je een bibliotheek *niet* moet ontwerpen. Om te beginnen valt het daglicht aan vier zijden de ruimten binnen, wat de levensduur van de boeken aanzienlijk bekort. Ook de afwezigheid van een klimaatregelaar was een blunder, maar het personeel hoor je vooral klagen over de mobiliteit in het gebouw. Eén enkele lift van anderhalve meter bij twee zorgt voor alle verticale verplaatsingen. „Dat is nauwelijks werkbaar”, vertelt Van Peteghem. „Ooit waren er plannen om een buitenlift te installeren, maar daar is niets van geworden. Wie de lift neemt, moet geduld hebben. De mensen die de ontleende boeken terugplaatsen, selecteren om praktische redenen vaak meteen twintig verdiepingen tegelijk.”

Opvallend makkelijk komen we bovengronds, waar de bibliofiele collecties over verscheidene verdiepingen verspreid zijn. De kernverzameling bestaat uit handschriften, wiegendrukken en oude drukken die na de Franse Revolutie door de republikeinse regering geconfisqueerd werden bij kerkelijke en gerechtelijke instellingen. Tonnen boeken uit kloosters en abdijbibliotheken belandden daardoor in de universiteit.

De waarde van de collectie wil conservator Martine De Reu niet schatten, maar het pronkstuk *Liber Floridus* uit 1120 is alleen al zo'n honderd miljoen waard. Het gaat dan ook om het originele handschrift van de eerste geïllustreerde wereldencyclopedie uit het Westen. Voorts ligt er een stukje papyrus uit de derde eeuw, werk van mystica Hadewijch, een kopie van de eerste brief van Sint-Paulus aan de inwoners van Thessaloniki en het manuscript van Hippoliet van Peenes *De Vlaemse leeuw*.

In de negentiende eeuw werden de verzamelingen aanzienlijk uitgebreid met tijdschriften, affiches, muntenverzamelingen, wereldbollen, gravures, geografische kaarten en efemera. De Vliegende Bladen, zoals die laatste categorie wordt genoemd,

„DE BOEKENTOREN BLIJFT ZELFS EEN GEHEIM VOOR STUDENTEN DIE HIER JAREN HEBBEN RONDGEHANGEN”

Het gevolg is wel dat de Boekentoren zelfs een geheim blijft voor studenten die hier jarenlang hebben rondgehangen.

Sinds 1985 worden boeken meteen in de computer opgeslagen, maar de oudere titels zijn tot vandaag alleen op fiche te vinden. Dat betekent bijvoorbeeld dat je hoe dan ook de auteur moet kennen. We